

БАНКІВСЬКА КОНКУРЕНЦІЯ НА ДЕПОЗИТНОМУ РИНКУ: ОЦІНКА ТА ВПЛИВ НА МАРКЕТИНГОВИЙ МЕХАНІЗМ

© 2014 ПОПОВА Л. О., ТАРАСОВ І. Ю.

УДК 336.71+339.138

Попова Л. О., Тарасов І. Ю. Банківська конкуренція на депозитному ринку: оцінка та вплив на маркетинговий механізм

Актуальність теми дослідження визначається важливістю депозитних ресурсів банків як джерела фінансування національної економіки, особливо у кризових умовах. Метою статті є оцінка банківської конкуренції на депозитному ринку та її впливу на маркетинговий механізм. Проаналізовано динаміку ресурсної бази банків України в розрізі юридичних і фізичних осіб, акцент зроблено на причинах відтоку депозитів із банківської системи в умовах кризи. Проведено оцінку розподілу коштів фізичних осіб за групами банків і валютами, зроблено висновок про його експоненціальний характер. Проаналізовано розподілення банків України за обсягом залучених строкових коштів фізичних осіб, виявлено певні закономірності в окремих групах. Визначено показники варіації депозитних ставок за класичними строковими депозитами найбільших банків як інструмент конкурентної боротьби. Окреслено роль оцінок надійності депозитів рейтинговими агенціями як орієнтирів вибору клієнтом банку за співвідношенням «дохідність-надійність». Систематизовано фактори, які зміцнюють конкурентну позиції більших і менших за розміром банків і мають бути враховані маркетинговим механізмом банку.

Ключові слова: банківська конкуренція, депозитний ринок, маркетинговий механізм.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 16.

Попова Людмила Олександрівна – кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу і комерційної діяльності, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

Тарасов Ігор Юрійович – старший викладач кафедри маркетингу і комерційної діяльності, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: igor_tarasov@ukr.net

УДК 336.71+339.138

UDC 336.71+339.138

Попова Л. А., Тарасов И. Ю. Банковская конкуренция на депозитном рынке: оценка и влияние на маркетинговый механизм

Актуальность темы исследования определяется важностью депозитных ресурсов банков как источника финансирования национальной экономики, особенно в кризисных условиях. Целью статьи является оценка банковской конкуренции на депозитном рынке и ее влияния на маркетинговый механизм. Проанализирована динамика ресурсной базы банков Украины в разрезе юридических и физических лиц, акцент сделан на причинах оттока депозитов из банковской системы в условиях кризиса. Проведена оценка распределения средств физических лиц по группам банков и валютам, сделан вывод о его экспоненциальном характере. Проанализировано распределение банков Украины по объему привлеченных срочных средств физических лиц, выявлены определенные закономерности в отдельных группах. Рассчитаны показатели вариации депозитных ставок по классическим срочным депозитам крупнейших банков как инструмент конкурентной борьбы. Очерчена роль оценок надежности депозитов рейтинговыми агентствами как ориентиров выбора клиентом банка по соотношению «доходность-надежность». Систематизированы факторы, которые укрепляют конкурентные позиции больших и меньших по размеру банков и должны быть учтены маркетинговым механизмом банка.

Ключевые слова: банковская конкуренция, депозитный рынок, маркетинговый механизм.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Библ.:** 16.

Попова Людмила Алексеевна – кандидат экономических наук, профессор, заведующая кафедрой маркетинга и коммерческой деятельности, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

Тарасов Игорь Юрьевич – старший преподаватель кафедры маркетинга и коммерческой деятельности, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: igor_tarasov@ukr.net

Popova L. O., Tarasov I. Yu. Banking Competition in the Deposit Market: Evaluation and Impact on the Marketing Mechanism

The topicality of the research is determined by the importance of banks deposit resources as a source of funding for the national economy, especially in times of crisis. The aim of the article is to assess banking competition in the deposit market and its impact on marketing mechanism. The dynamics of the resource base of banks in Ukraine in the context of legal entities and individuals, the emphasis is on the causes of the outflow of deposits from the banking system in crisis. The estimation of the distribution of individuals' funds by groups of banks and currencies concluded its exponential character. The distribution of banks in Ukraine in terms of retail term deposits of individuals identified certain patterns in separate groups. The indices variations in deposit rates in the classic term deposits of the largest banks as a tool of competition were calculated. The role of assessments of deposits reliability rating agencies as benchmarks select customer of the bank by the ratio of "yield-reliability" were outlined. The factors that strengthen the competitive position of large and smaller banks were systematized and should be considered by the marketing mechanism for the bank.

Key words: banking competition, the deposit market, marketing mechanism.

Pic.: 1. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 16.

Popova Ljudmila O. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department of marketing and business, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

Tarasov Igor Yu. – Senior Lecturer, Department of marketing and business, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: igor_tarasov@ukr.net

Конкуренція – динамічний процес, що є визначальним чинником упорядкування цін, стимулом для активізації інноваційних процесів, раціонального використання ресурсів тощо [1, с. 123]. Конкуренція в банківській сфері має свою специфіку. У статтях Зюкіна Д. В., Макаренко М. І. розкрито передумови та особливості роз-

гортання міжбанківської конкуренції на ринку фінансових послуг України, виявлено позитивні та негативні наслідки проникнення іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему [2], виділено пріоритетні напрями підвищення конкурентоспроможності комерційних банків у сучасних умовах [3].

У статтях Єпіфанова А. О., Ярошенко А. С., Дударенко О. А. проаналізовано основні науково-методичні моделі оцінки рівня конкуренції в банківській системі [4], виявлено переваги та недоліки неструктурних підходів, які базуються на аналізі конкуренції з точки зору поведінки банків і рівноваги банківського ринку [5].

Банки в Україні істотно різняться розміром і конкурентною політикою. У роботі Пикиш Ю. П. проаналізовано корпоративні, ділові та функціональні стратегії розвитку великого вітчизняного банку [6]. Ученими досліджено динаміку розвитку банківської системи України [7], проведено моделювання банківського олігопольного ринку з використанням цінової та нецінової конкуренції [8], а також горизонтальної та вертикальної диференціації [9]. Горизонтальний компонент має відношення до рішень стосовно галузей, тоді як вертикальна інтеграція служить для «визначення» задоволеності клієнтів, які мають справу з певним типом банку. Застосування виробничо-організаційного підходу при оптимізації банківської діяльності в умовах недосконалої конкуренції запропоновано Койбічук В. В. [10]. Однією з форм прояву банківської конкуренції є інноваційні та традиційні інструменти банківського маркетингу [11]. Основними сегментами банківської конкуренції є ринок кредитів і депозитів [12], які залишаються малодослідженими.

Метою статті є оцінка банківської конкуренції на депозитному ринку та її впливу на маркетинговий механізм.

Обсяг і динаміка банківських депозитів фізичних осіб є одним із наочних індикаторів фінансової та суспільно-політичної кризи в країні (рис. 1). Протягом 2008 – 2013 рр. загальний тренд ресурсної бази банків України характеризувався значним зростанням, по коштах юридичних осіб – із 112,0 до 242,9 млрд грн (у 2,17 разів), по коштах фізичних осіб – із 163,5 до 420,8 млрд грн (у 2,7 разу). Виключенням із загального тренду є 2009 р., коли строкові кошти суб'єктів господарювання скоротилися з 73,4 до 50,5 млрд грн (на 31,13%), а фізичних осіб – із 175,1

до 155,2 млрд грн (на 11,4%). У першому півріччі 2014 р. відтік строкових коштів юридичних осіб був незначним (0,4 млрд грн), а кошти фізичних осіб скоротилися на 12,8 млрд грн, в основному за рахунок строкових коштів (12,1 млрд грн). Реальний відтік був значно більшим із урахуванням різкої девальвації національної валюти у 1 кв. 2014 р., яка привела до зростання гривневого еквівалента вкладів в іноземній валюті. Окрім падіння курсу гривні, додатковими причинами відтоку депозитів були: політична нестабільність, масові дефолти банків, валютні обмеження для клієнтів банків, паніка серед населення тощо.

Ініціативи НБУ з регулювання ліквідності банків і зміна порядку валютного курсоутворення дозволили лише частково зняти гостроту проблеми. У 2014 р. на підставі постанов Правління Національного банку України про віднесення банків до категорії неплатоспроможних виконавчою дирекцією Фонду гарантування вкладів фізичних осіб прийнято рішення про введення тимчасової адміністрації у таких банках: ПАТ «Старокиївський банк», ПАТ «Автокразбанк», ПАТ «Західкомбанк», ПАТ «КБ «Південкомбанк», ПАТ «КБ «Промекономбанк», ПАТ «КБ «Інтербанк», ПАТ «Банк Форум», АТ Банк «Меркурій», АТ «Брокбізнесбанк», ПАТ «Реал-банк», ПАТ «КБ «Даніель». Здійснюються виплати і підготовча робота до компенсації втрат вкладникам у розмірі до 200 тис. грн.

Основою ресурсної бази українських банків є кошти фізичних осіб, частка яких протягом аналізованого періоду зросла з 59,35% до 63,41%. Змінилася також якісна структура коштів фізичних осіб за рахунок збільшення строкової частини – з 76,84% до 80,47%. У табл. 1 наведено розподіл коштів фізичних осіб за групами банків і валютами. Основна частина депозитів фізичних осіб (66,88%) приходить на I групу банків, у т. ч. на вимогу – 74,32%. Більша частка коштів на вимогу порівняно зі строковими коштами пояснюється тим, що банки цієї групи активно обслуговують зарплатні проекти і, відповідно, мають більші залишки на

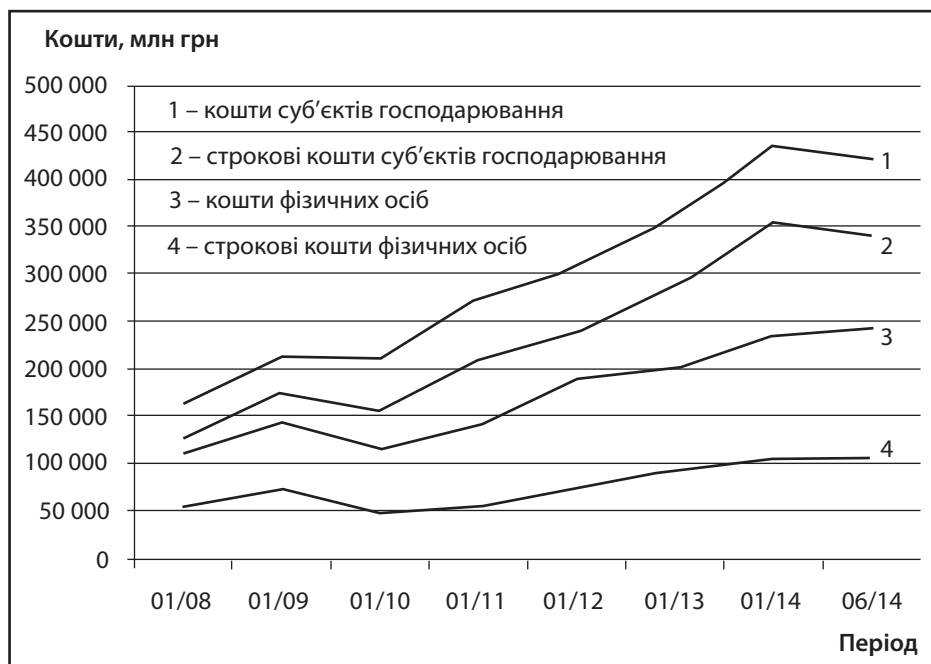

Рис. 1. Динаміка коштів клієнтів банків України протягом 2008 р. – 1 півріччя 2014 р., млн грн

Джерело: побудовано за даними [13].

карткових рахунках клієнтів. По банках II – IV груп частка коштів на вимогу менша, ніж загальна сума коштів фізичних осіб. Найменша частка депозитів фізичних осіб приходить на банки III групи – усього 7,53%, за строковими коштами – 8,16%.

На відміну від інших груп банків, по I-ій групі банків частка строкових коштів в іноземній валюті (67,82%) вище, ніж строкових коштів разом, що пояснюється більшою привабливістю великих банків для розміщення коштів в іноземній валюті.

У табл. 2 наведено розподілення банків України за обсягом залучених строкових коштів фізичних осіб. Найбільшу суму строкових депозитів (88,4 млрд грн) і питому вагу в їх сумі по системі (24,6%) має Приватбанк. Ощадбанк і Дельта-банк мають вартість строкових депозитів фізичних осіб в інтервалі 20 – 30 млрд грн.

В інтервал 10 – 20 млрд грн потрапляють три банка: Укрексімбанк, Фінанси і кредит, Сбербанк Росії. На вказані шість банків припадає 174,8 млрд грн депозитів фізичних осіб, або 74,6% по I-ій групі банків. Обсяг строкових коштів фізичних осіб, залучених іншими дев'ятьма банками цієї групи, коливається в інтервалі 4 – 10 млрд грн.

Банк II-ої групи Віейбі має значний обсяг строкових депозитів, залучених від фізичних осіб (9,4 млрд грн), який відповідає рівню банків I-ої групи. У II-ій групі найбільша кількість банків (14) має строкові кошти фізичних осіб у обсязі від 2 до 4 млрд грн. Гірші конкурентні позиції (на рівні банків III групи) мають 4 банки: Фідобанк (1,5 млрд грн), ВБР (1,4 млрд грн) і БТА банк (1,2 млрд грн). У Родовід банку, який має статус санаційного, обсяг строкових коштів фізичних осіб становить лише 5 тис. грн, оскільки у процесі перетворення депозити цього банку були переведені на інші банки, ІНГ Банк Україна взагалі не має таких ресурсів.

У III-ій групі банків значно виділяється за обсягом залучених строкових коштів фізичних осіб Платинумбанк (3,9 млрд грн). Найбільш характерним для банків групи є обсяги залучення цього виду ресурсів від 0,5 до 2,5 млрд грн. Їх мали

18 банків, або 78,3% їх загальної кількості. Значно менший обсяг депозитів мають такі банки: Союз (474,4 млн грн), Кліринговий дім (420,4 млн грн), Діві-банк (29,2 млн грн), Сіті-банком строкові кошти фізичних осіб не залучає.

У найбільшій кількості банків IV-ої групи (93, або 76,2%) вартість строкових депозитів фізичних осіб не перевищує 500 млн грн, причому у 46 банків (37,7% їх загального обсягу) вона не перевищує 100 млн грн. Значно вищий обсяг залучення мають Акцент-банк (1,5 млрд грн), Ідея Банк (1,4 млрд грн), Таскомбанк (1,2 млрд грн).

Лідерами ринку депозитів за обсягом загального депозитного портфелю лишаються великі системні банки: Приватбанк, Укрексімбанк, Ощадбанк, Дельта, ПУМБ. ТОП-25 банків-лідерів за обсягом залучених у населення депозитів контролюють 79,6% роздрібного депозитного ринку. Банки-лідери за обсягом залучених депозитів характеризуються широкою географічною мережею відділень і зазвичай давно присутні на українському ринку. Найбільшу кількість відділень на території України станом на 01.04.2014 р. мають Ощадбанк (5436), Приватбанк (3125), Райффайзен Банк Аваль (830), Укрсиббанк (561), Надра (523), Укрсоцбанк (419), Імексбанк (376), Фінанси та кредит (332), Унікредит-банк (305), Правекс-Банк (262), Дельта Банк (234) [15]. Не завжди кількість відділень корелює з розміром залучених від населення коштів, оскільки вагомим фактором привабливості банків для вкладників є процентні ставки (табл. 3).

Процентні ставки по Банку Форум і Брокбізнесбанку, які входили до ТОП-25, не вказані, оскільки вони визнані неплатоспроможними. Процентні ставки істотно варіюють, найменший їх рівень пропонує Укрсиббанк, навищий – Фінансова ініціатива. Наприклад, у річному вимірі у гривнях розмах варіації складає 16,0% (від 11,0% до 27%), у доларах США – 10,6% (від 1,9% до 12,5%). Залежно від терміну зберігання вкладу процентна ставка у гривнях варіює від 19,1% до 19,88%, у доларах США – від 7,52% до 8,73%.

Таблиця 1

Розподіл коштів фізичних осіб за групами банків і валютами станом на 01.01.2014 р.

Група	Строкові кошти фізичних осіб		У тому числі			
			На вимогу		Строкові кошти	
	Разом	У т. ч. в іноземній валюті	Усього	У т. ч. в іноземній валюті	Усього	У т. ч. в іноземній валюті
<i>Тис. грн</i>						
I	295515,8	127227,4	61336,77	13512,08	234179,1	113715,4
II	70249,66	30610,27	10417,17	4203,949	59832,49	26406,32
III	33270,52	12381,96	3931,502	879,285	29339,02	11502,67
IV	42856,37	18612,27	6843,029	2554,117	36013,34	16058,15
Усього	441892,4	188831,9	82528,47	21149,43	359363,9	167682,5
<i>%</i>						
I	66,88	67,38	74,32	63,89	65,16	67,82
II	15,90	16,21	12,62	19,88	16,65	15,75
III	7,53	6,56	4,76	4,16	8,16	6,86
IV	9,70	9,86	8,29	12,08	10,02	9,58
Усього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Джерело: побудовано за даними [14].

Розподілення банків України за обсягом залучених строкових коштів фізичних осіб станом на 01.01.2014 р.

Інтервал, млн грн	Кількість спостережень, банків		Процент спостережень, %		Інтервал, млн грн	Кількість спостережень, банків		Процент спостережень, %	
	в інтервалі	кумулятивно	в інтервалі	кумулятивно		в інтервалі	кумулятивно	в інтервалі	кумулятивно
I група					II група				
0	0	0	0	0	0	1	1	5,0	5,0
10000	9	9	60,0	60,0	1000	1	2	5,0	10,0
20000	3	12	20,0	80,0	2000	3	5	15,0	25,0
30000	2	14	13,3	93,3	3000	6	11	30,0	55,0
40000	0	14	0,0	93,3	4000	4	15	20,0	75,0
50000	0	14	0,0	93,3	5000	4	19	20,0	95,0
60000	0	14	0,0	93,3	6000	0	19	0,0	95,0
70000	0	14	0,0	93,3	7000	0	19	0,0	95,0
80000	0	14	0,0	93,3	8000	0	19	0,0	95,0
90000	1	15	6,7	100,0	9000	0	19	0,0	95,0
100000	0	15	0,0	100,0	10000	1	20	5,0	100,0
III група					IV група				
0	1	1	4,35	4,35	0	8	8	6,6	6,6
500	3	4	13,04	17,39	100	38	46	31,1	37,7
1000	5	9	21,74	39,13	200	18	64	14,8	52,5
1500	4	13	17,39	56,52	300	15	79	12,3	64,8
2000	7	20	30,43	86,96	400	6	85	4,9	69,7
2500	2	22	8,70	95,65	500	8	93	6,6	76,2
3000	0	22	0,00	95,65	600	6	99	4,9	81,1
3500	0	22	0,00	95,65	700	4	103	3,3	84,4
4000	1	23	4,35	100,00	800	6	109	4,9	89,3
					900	9	118	7,4	96,7
					1000	1	119	0,8	97,5
					1100	0	119	0,0	97,5
					1200	1	120	0,8	98,4
					1300	0	120	0,0	98,4
					1400	1	121	0,8	99,2
					1500	0	121	0,0	99,2
					1600	1	122	0,8	100,0

Джерело: побудовано за даними [14].

Важливим орієнтиром для вкладників є рейтингові оцінки надійності депозитів, які пропонуються рейтинговими агентствами. Вони представляють незалежну думку рейтингового агентства про можливість банку вчасно й у повному обсязі виконати прийняті на себе зобов'язання щодо повернення банківських вкладів. При загальній схожості підходи рейтингових агенцій мають певні особливості у методиках і формах представлення оцінок. Так, оцінки ІВІ рейтингу коливаються від 6 (максимальний рівень) до 1, UCRA – від А (найвище значення до F), Рюрик – від r5 (максимальний рівень) до r1, Кредит-Рейтинг – від 5 (максимальне значення) до 1. При цьому проглядається обернений зв'язок між надійністю і дохідністю: банки з вищими рейтингами в середньому пропонують нижчі відсоткові ставки.

ВИСНОВКИ

1. Проведене дослідження дозволяє зробити висновки про переважно потужне зростання депозитного ринку України протягом 2008 – 2013 рр. і наявність низхідних тенденцій у 2014 р. у зв'язку з економіко-політичною кризою. Депозитним вкладом у розрізі банків притаманне експоненціальне розподілення, коли переважна їх частина приходить на банки I-ої групи, за питомою вагою інші групи розподіляються таким чином: II, IV, III.

2. Великі системні банки мають більш міцну конкурентну позицію з огляду на розгалужену мережу відділень, обслуговування зарплатних проектів, легший доступ до міжбанківського валютного ринку, більші можливості маневрування у рівні процента. Привабливість відносно менших банків посилює більш високий рівень депозитного

Депозитні ставки за класичними строковими депозитами банків ТОП-25, 01.06.2014 р., %

№ п/п	Назва банків	Гривня			Долар США		
		Місяць			Місяць		
		3	6	12	3	6	12
1	ПРИВАТБАНК	19,00	20,00	21,00	9,50	10,00	11,00
2	ОЩАДБАНК	16,75	17,00	18,00	6,50	7,25	8,00
3	ДЕЛЬТА БАНК	17,50	18,50	19,50	7,75	8,25	8,75
4	УКРЕКСІМБАНК	17,00	18,60	19,40	6,50	7,60	7,65
5	СБЕРБАНК РОСІЇ	15,70	16,25	19,00	6,10	6,60	8,25
6	РАЙФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	14,75	14,75	14,75	3,50	4,50	5,50
7	ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	25,00	25,50	24,50	11,00	12,50	11,50
8	ПУМБ	19,70	20,10	20,50	9,30	9,60	10,10
9	UniCredit (УКРСОЦБАНК)	19,00	19,50	16,25	7,50	8,00	8,50
10	ВІЕЙБІ БАНК	19,00	20,00	21,00	7,50	8,50	9,50
11	АЛЬФА-БАНК	23,00	22,50	23,00	9,50	9,00	9,00
12	УКРСИББАНК	10,50	10,50	11,00	0,75	1,25	1,90
13	ПРОМІНВЕСТБАНК	16,10	16,10	19,50	4,80	6,70	9,10
14	НАДРА	24,00	24,00	19,00	12,0	12,00	10,50
15	ОТП БАНК	15,50	16,50	18,00	4,00	4,50	5,25
16	УКРГАЗБАНК	18,80	20,80	21,30	7,20	9,70	10,20
17	ВТБ БАНК	22,50	22,50	22,50	9,00	9,00	9,00
18	ІМЕКСБАНК	22,00	22,00	22,00	9,00	10,00	10,50
19	ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА	27,50	27,50	27,00	12,50	12,50	12,50
20	ПІВДЕННИЙ	16,50	17,00	17,50	6,00	6,75	7,50
21	ПЛАТИНУМ БАНК	25,00	25,00	25,00	12,50	12,50	12,50
22	КИЇВСЬКА РУСЬ	18,00	20,00	22,00	6,00	7,50	9,00
23	КРЕДІ АГРИКОЛЬБАНК	16,50	17,00	15,50	4,50	5,00	5,00
	Середня ставка	19,10	19,63	19,88	7,52	8,23	8,73
	Стандартне відхилення	4,01	3,89	3,57	2,99	2,83	2,51
	Мінімальна ставка	10,50	10,50	11,00	0,75	1,25	1,90
	Максимальна ставка	27,50	27,50	27,00	12,01	12,50	12,50
	Розмах варіації	17,00	17,00	16,00	11,26	11,25	10,60

Джерело: побудовано за даними [16].

процента, наявність вищих за середні оцінок рейтингових агентцій, достатність ресурсів і більш швидкі процедури компенсації з Фонду гарантування вкладу фізичних осіб у разі визнання банку неплатоспроможним. Ці фактори мають бути враховані маркетинговим механізмом банку.

Метою подальших досліджень є обґрунтування рекомендацій із врахування отриманих висновків під час розробки меморандуму депозитної політики банку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Нілова Н. М. Конкуренція: дослідження теоретичного підґрунтя / Н. М. Нілова, Т. О. Семененко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – Суми, 2012. – Т. 36. – С. 117 – 125.

2. Макаренко М. І. Макроекономічні чинники міжбанківської конкуренції на грошово-кредитному ринку України / М. І. Макаренко // Проблеми і перспективи розвитку банків-

ської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2006. – Т. 16. – С. 13 – 20.

3. Зюкин Д. В. Актуальные направления повышения конкурентоспособности коммерческого банка / Д. В. Зюкин // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2009. – Вип. 25. – С. 119 – 124.

4. Єпіфанов А. О. Науково-методичні підходи до оцінки рівня конкуренції в банківській системі / А. О. Єпіфанов, А. С. Ярошенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2011. – Вип. 31. – С. 16 – 28.

5. Дударенко О. А. Банківські ресурси, їх складові та проблема акумуляції / О. А. Дударенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2006. – Т. 15. – С. 267 – 275.

6. Пикуш Ю. П. Управление конкурентоспособностью банка в условиях финансовой либерализации : дис. ... канд. эконом. наук : спец. 08. 04. 01 – финансы, денежное обращение и кредит / Ю. П. Пикуш ; Мин-во образования и науки Украины, Днепропетровский национальный университет. – Днепропетровск, 2006. – 245 с.

7. Мірошніченко О. В. Аналіз конкурентного середовища банківської системи України / О. В. Мірошніченко // *Культура народів Причорномор'я*. – 2007. – № 109. – С. 102 – 105.

8. Карбо С. Оцінка інтенсивності цінової та нецінової конкуренції у банківському секторі / С. Карбо, Х.-Ф. Гевара, Д. Хемфрі, Ж. Маудос // *Банки та банківські системи країн світу / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»*. – Суми, 2009. – Т. 2. № 2. – С. 4 – 17.

9. Лозано-Вівас А. Деретуляція та диференціяція продукції у банківському секторі / Анна Лозано-Вівас, Антоніо Дж. Моралес // *Банки та банківські системи країн світу*. – 2009. – Т. 2. № 4. – С. 35 – 45.

10. Койбічук В. В. Використання економіко-математичних моделей для оптимізації банківської діяльності в умовах недосконалої конкуренції / В. В. Койбічук // *Сучасні інформаційні технології в економіці та управлінні підприємствами, програмами та проектами : зб. тез доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції / Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»*. – Х., 2011. – С. 265 – 266.

11. Лопаткіна І. В. Інноваційні та традиційні інструменти банківського маркетингу в контексті ролі банків, як елементу інфраструктури ринку / І. В. Лопаткіна, А. Ф. Бондаренко, В. Г. Лопаткін // *Науковий вісник НГУ. – Тем. вип. Інновації і трансфер технології*. – Дніпропетровськ, 2011. – С. 68 – 74.

12. Управління залученням банківських ресурсів з депозитних джерел : монографія / С. П. Ярошенко, І. В. Сало, О. В. Крухмаль, О. С. Кобичева. – Суми : Університетська книга, 2011. – 105 с.

13. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798

14. Дані фінансової звітності банків України станом на 01.01.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=5802141>

15. Квартальний огляд Національної асоціації банків України за I квартал 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nabu.com.ua/Analytics/1kvartal2014.zip>

16. Корнилюк Р. Огляд депозитного ринку за червень 2014 р. / Р. Корнилюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.4sync.com/office/j1UhBMIV/2014-1Q_UBQR.html

REFERENCES

Dudarenko, O. A. "Bankivski resursy, ikh skladovi ta problema akumulatsii" [Bank resources, their constituents and the problem of accumulation]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy* vol. 15 (2006): 267-275.

"Dani finansovoi zvitnosti bankiv Ukrainy stanom na 01. 01. 2014 r." [These financial statements of banks of Ukraine as of 01. 01. 2014]. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=5802141>

Karbo, S., Hevara, Kh.-F., and Khemfri, D. "Otsinka intensyvnosti tsinovoi ta netsinovoi konkurentsii u bankivskomu sektori" [Assessment of intensity of price and non-price competition in the banking sector]. *Banky ta bankivski systemy krain svitu*, vol. 2, no. 2 (2009): 4-17.

Koibichuk, V. V. "Vykorystannia ekonomiko-matematychnykh modelei dlia optymizatsii bankivskoi diialnosti v umovakh nedoskonaloї konkurentsii" [The use of economic-mathematical models to optimize banking activities under imperfect competi-

tion]. *Suchasni informatsiini tekhnologii v ekonomitsi ta upravlinni pidpriemstvamy, prohramamy ta proektamy*. Kharkiv: Natsionalnyi aerokosmichnyi universytet im. M. le. Zhukovskoho «KhAI», 2011. 265-266.

"Kvartalnyi ohliad Natsionalnoi asotsiatsii bankiv Ukrainy za I kvartal 2014 roku" [Quarterly review of the National Association of banks of Ukraine for I quarter 2014]. <http://www.nabu.com.ua/Analytics/1kvartal2014.zip>.

Kornyliuk, R. "Ohliad depozytnoho rynku za cherven 2014 r." [Overview of the deposit market by June 2014]. http://www.4sync.com/office/j1UhBMIV/2014-1Q_UBQR.html

Lozano-Vivas, A., and Morales, A. Dzh. "Derehuliatyia ta dyferentsiatyia produktiv u bankivskomu sektori" [Deregulation and product differentiation in the banking sector]. *Banky ta bankivski systemy krain svitu*, vol. 2, no. 4 (2009): 35-45.

Lopatkina, I. V., Bondarenko, A. F., and Lopatkin, V. H. "Innovatsiini ta tradytsiini instrumenty bankivskoho marketynhu v konteksti roli bankiv, iak elementu infrastruktury rynku" [Innovative and traditional bank marketing tools in the context of the role of banks as part of the market infrastructure]. *Naukovyi visnyk NHU. Innovatsii i transfer tekhnologii* (2011): 68-74.

Miroshnychenko, O. V. "Analiz konkurentnoho seredovyscha bankivskoi systemy Ukrainy" [Analysis of the competitive environment of the banking system of Ukraine]. *Kultura narodov Prychornomor'ia*, no. 109 (2007): 102-105.

Makarenko, M. I. "Makroekonomichni chynnyky mizh-bankivskoi konkurentsii na hroshovo-kredytnomu rynku Ukrainy" [Macroeconomic factors interbank competition in the money market of Ukraine]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, vol. 16 (2006): 13-20.

Nilova, N. M., and Semenenko, T. O. "Konkurentsii: doslidzhennia teoretychnoho pidgruntia" [Competition: study theoretical background]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, vol. 36 (2012): 117-125.

"Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv Ukrainy" [Basic indicators of banks in Ukraine]. http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798

Pikush, Yu. P. "Upravlenie konkurentosposobnostiu banka v usloviiakh finansovoy liberalizatsii" [Management of the Bank's competitiveness in the context of financial liberalization]. *Dis. ... kand. ekonom. nauk: 08.04.01*, 2006.

Yepifanov, A. O., and Yaroshenko, A. S. "Naukovo-metodychni pidkhody do otsinky rivnia konkurentsii v bankivskii systemi" [Scientific and methodological approaches to assess the level of competition in the banking system]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, vol. 31 (2011): 16-28.

Yaroshenko, S. P., Salo, I. V., and Krukmal, O. V. *Upravlinnia zaluchenniam bankivskykh resursiv z depozytynykh dzherel* [Management involvement of bank resources from deposit sources]. Sumy: Universytetska knyha, 2011.

Ziukin, D. V. "Aktualnye napravleniia povysheniia konkurentosposobnosti kommercheskogo banka" [Topical areas of improving the competitiveness of the commercial bank]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, vol. 25 (2009): 119-124.